

IN COENA DOMINI

SERMO

De baptismo, sacramento altaris, et ablutione pedum.

1. Hi sunt dies quos observare debemus, dies pleni pietate et gratia, quibus etiam sceleratorum nominum mentes ad poenitentiam provocantur. Tanta siquidem est vis sacramentorum eorum quæ diebus istis recoluntur, ut possint ipsa quoque lapidea scindere corda, et pectus omne, licet ferreum, emollire sufficient. Denique videmus usque hodie ad passionem Christi non modo cœlestia compati, sed terram moveri, et petras scindi, et in confessione peccatorum aperiri monumenta. At vero quoniam sic est in spiritualibus cibus, sicut et in corporalibus, ut in quibusdam statim præsto sit sapor, in aliquibus oporteat laborare: quæ manifesta sunt, nostro non indigent ministerio; quæ vero clausa sunt, diligentem volunt habere considerationem [*alias* consideratiorem]. Neque enim tradit mater parvulo nucem integram, sed frangit eam, et nucleum porrigit. Sic et ego vobis, fratres charissimi, si possem, sacramenta quæ clausa sunt, aperire debueram; sed, quia minus possum, rogemus ut vobis pariter et mihi mater sapientia frangat nuces istas, nuces, inquam, quas protulit sacerdotalis virga, virga virtutis, quam emisit Dominus ex Sion. Multa quidem sunt sacramenta, et scrutandis omnibus hora non sufficit. Fortassis etiam aliqui vestrum imbecilles sunt ad tanta simul capienda. De tribus itaque sacramentis (39), quæ satis congrua sunt huic tempori, dicendum erit quod Dominus ipse donaverit.

2. Sacramentum dicitur sacrum signum, sive sacrum secretum. Multa siquidem fiunt propter se tantum; alia vero propter alia designanda, et ipsa dicuntur signa, et sunt. Ut enim de usualibus sumamus exemplum, datur annulus absolute propter annulum, et nulla est significatio: datur ad investiendum de hæreditate aliqua, et signum est, ita ut jam dicere possit qui accipit: Annulus non valet quidquam, sed hæreditas est quam querebam. In hunc itaque modum appropinquans passioni Dominus, de gratia sua investire curavit suos, ut invisibilis gratia signo aliquo visibili præstaretur. Ad hoc instituta sunt omnia sacramenta, ad hoc Eucharistiæ participatio, ad hoc pedum ablutio, ad hoc denique ipse baptismus, initium sacramentorum omnium, in quo complantamur similitudini mortis ejus: unde et trina mersio tridui, quod nunc celebrandum est, formam gerit. Sicut enim in exterioribus diversa sunt signa, et, ut cepto immoremur

(39) Sacramenti nomen hic generalius sumitur, prout non tantum vera legis novæ sacramenta, qualia sunt baptismus et sacramentum altaris, sed etiam sacramentalia comprehendit, qualis est ablutio pedum, quam etiam Ernardus Bonæ Vallis abbas in sermone de ablutione pedum, qui unus est libri De cardinalibus Christi operibus, sacramentum itidem

A **S** **S** **S** exemplo, variæ sunt investituræ secundum ea de quibus investimur: verbi gratia, investitur canonicus per librum, abbas per baculum, episcopus per baculum et anulum simul: sicut, inquam, in hujusmodi rebus est, sic et divisiones gratiarum diversis sunt traditæ sacramentis. Quæ est ergo gratia, unde per baptismum investimur? Utique purgatio delictorum. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi qui solus est mundus, et in quem peccatum non cadit, Deus? Hujus quidem gratiæ sacramentum prius erat circumcisio, ut originalis rubiginem culpæ, quæ manaverat a parentibus primis, cultellus eraderet: sed veniente Domino, qui agnus est totus suavis et mitis, cujus jugum suave est et onus leve, optime **B** satis mutatum est, ut inveteratam rubiginem cum unctione sancti Spiritus aqua dilueret, et acerbitas illa cessaret.

3. Sed forte quærat aliquis, et dicat: Si deletum est in baptismo quod contraximus a parentibus, cur adhuc manet cupiditatis fomes, et velut incentivum quoddam peccati? Neque enim dubium quia a primis parentibus in nos traducta sit lex ista peccati. Omnes siquidem peccatrice voluntate generamur, et inde voluntas nostra corrupta est tanquam ulceribus plena (40): unde licet inviti, pruritus quosdam concupiscentiarum, et tanquam bestiales motus sentimus. Dixi vobis sæpius, nec mente excidere debet, quoniam in casu primi hominis cecidimus omnes. Cecidimus autem super acervum lapidum, et in luto: unde non solum inquinati, sed etiam vulnerati et graviter quassati sumus. Lavari quidem cito possumus; ad sanandum vero opus est curatione multa. Lavamur igitur in baptismo, quia deletur chirographum damnationis nostræ: et hæc gratia nobis confertur, ut jam nihil nobis concupiscentia noceat, si tamen a consensu abstinemus: atque ita tanquam sanies inveterati ulcers removetur, dum tollitur damnatio, et responsum mortis, quod prius inde manabat. Sed quis poterit tam efferos motus frangere? quis pruritus ulcers hujus ferre queat? Confidite, quia et in hoc gratia subvenit, et ut securi sitis, sacramentum [*alias*, sacramenti] Dominici corporis et sanguinis pretiosi **D** investituram habetis. Duo enim illud sacramentum operatur in nobis: ut videlicet et sensum minuat in mininis, et in gravioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sæpe modo, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidia,

appellat. Alias sane Hugo a Sancto-Victore, illius temporis auctor, solemnem sacramentorum numerum habet.

(40) In quibusdam scriptis deest hoc membrum, et inde... ulceribus plena: quæ tamen verba recte cum sequentibus cohærent, ubi de sanie inveterati ulcers agit.

luxuriæ, aut cæterorum hujusmodi, gratias agat. **A** corpori et sanguini Domini, quoniam virtus sacramenti operatur in eo; et gaudeat quod pessimum ulcus accedat ad sanitatem.

4. Sed tamen quid agimus, quod in hoc corpore peccati, et in hoc tempore malo non possumus esse sine peccato? Nunquid desperabimus? Absit! Si dixerimus, ait beatus Joannes, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. Si autem confiteamur peccata nostra, fidelis Deus est, qui remittat peccata, et emundet nos ab omni iniquitate (I Joan. 1, 8, 9). Nam ut de remissione quotidianorum minime dubitemus, habemus ejus sacramentum, pedum ablutionem. Quæris forte unde sciam quod sacramentum sit hujus remissionis; maxime cum ipse Dominus promiserit Petro **B** dicens: *Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea*; nihil autem de sacramento locutus est; sed tantum: *Exemplum*, inquit, *dedi vobis, ut et vos ita faciatis*. Verum multa habebat illis dicere, sed tunc portare non poterant. Ideoque nec ex toto voluit eos anxios et suspectos relinquere, nec dicere quod tunc non caperent. Vis autem nosse quia pro sacramento illud est, non pro solo exemplo factum? Illud attende quod Petro dictum est: *Si non laveris te, non habebis partem mecum*. Aliquid igitur latet quod necessarium est ad salutem, quando sine eo nec ipse Petrus partem haberet in regno Christi et Dei. Vide enim si non expaverit Petrus ad tantæ comminationis terrificum **C** ~~sermo~~ verbum, si non agnoverit salutare esse mysterium, cum respondit: *Domine, non tantum pedes meos, sed et manus, et caput*. Et unde scimus quia ad diluenda peccata, quæ non sunt ad mortem, et a quibus plane cavere non possumus ante mortem, ablutio ista pertineat? Ex eo plane, quod offerenti manus et caput pariter ad abluendum responsum est: *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet* (Joan. XIII, 7-10, 15).

A Lotus enim est, qui gratia peccata non habet, cujus caput, id est intentio et manus, id est operatio et conversatio, munda est; sed pedes, qui sunt animæ affectiones, dum in hoc pulvere gradimur, ex toto mundi esse non possunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curiositati plus quam oporteret, cedat animus vel ad horam: *In multis enim offendimus omnes* (Jac. III, 2).

5. Verumtamen hæc nemo contemnat aut parvipendat. Impossibile est enim cum eis salvari, impossibile est ea dilui, nisi per Christum Jesum, et a Christo. Nemo, inquam, perniciose securitate dormitet, declinans in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, quoniam, ut audivit Petrus ab ipso, nisi laverit ea Christus, non habebimus partem cum eo. Nec ideo tamen pro eis necesse est nimis esse sollicitos; ignoscet facile, imo et libenter, si modo nos agnoscamus. In hujusmodi namque, quasi inevitabilibus, et negligentia culpabilis est, et timor immoderatus. Hinc est quod, in oratione quam ipse instituit, quotidie pro peccatis illis voluit nos orare (Luc. XI, 4). Sicut enim de concupiscentia diximus quod, licet damnationem abstulerit, quia juxta Apostolum: *Nulla damnatio est his qui sunt in Christo Jesu* (Rom. VIII, 1); tamen ad humiliandos nos ipsam adhuc patitur vivere in nobis, et graviter affligere nos, ut sentiamus quid nobis gratia præstet, et semper ad illius auxilium recurramus: sic et de minoribus **C** istis peccatis pia dispensatione nobiscum agitur, ut non penitus auferantur; sed in illis nos erudiat Deus, ut cum minima cavere non possumus, certi simus quod non nostris viribus majora superemus; semperque timorati et omnino solliciti simus quomodo ejus gratiam non amittamus, quam nobis tam multipliciter necessariam esse sentimus.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

SERMO

De septem signaculis quæ solvit Agnus.

1. *Vicit leo de tribu Juda* (Apoc. v, 5). Vicit plane **D** malitiam sapientia, attingens a fine usque ad finem fortiter, et suaviter universa disponens: sed pro me fortiter, suaviter mihi. Vicit Judæorum blasphemias in patibulo, fortem armatum alligavit in atrio, et de ipso mortis imperio triumphavit. Ubi enim sunt opprobria tua, Judæe? ubi sunt, Zabule, vasa captivatis? ubi est, mors, victoria tua? Confusus est calumniator, raptor spoliatus est. Novum genus potentiae! hactenus victoriosa mors obstupescit. Quid tu, Judæe, qui pridie ante crucem agitabas caput sacrilegum? quid verum hominis caput Christum exagitabas opprobriis (41)? *Christus, inquit, rex Israel descendat de cruce* (Marc.

xv, 32). O venenata lingua, verbum malitiæ, sermo nequam! Non est hoc, Caipha, quod paulo ante dicebas: *Expediit ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat* (Joan. XI, 50). At illud, quia mendacium non erat, non loquebaris de proprio, non a temetipso dicebas: *Si rex Israel est, descendat de cruce* (Matth. xxvii, 42), hoc plane tuum est; magis autem ejus qui mendax est ab initio. Quid enim consequentiæ videtur habere ut descendat, si rex est; et non magis ascendat? Sic non meministi serpens antique, quam confusus, abscesseris olim, cum dicere præsumpsisses: *Mitte te deorsum*; et: *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me*? (Matth. iv, 6, 9). Sic tibi, Judæe,

(41) Alias, *Quid sacrum hominis Christi caput exagitabas opprobriis.*